

Jan Debrouwere in Berlijn (collectie Jan De Brouwere)

Stipmomenten. Een relaas.**Impressies en indrukken van Jan Debrouwere**

Bart De Wilde, historicus

Jan Debrouwere (1926), vrijgestelde van de Kommunistische Partij van België tussen 1952 en 1989, schreef in zijn nieuw boek Stipmomenten een aantal herinneringen aan zijn jeugd en aan zijn beroepsloopbaan op. In dit autobiografische werk komt hij naar voor als een leergierig, sociaal en nieuwsgierig man bij wie het reizen in het bloed zit. Het maakt dit ego-document meer dan lezenswaard.

Stipmomenten valt uiteen in twee grote delen. In een eerste deel, grofweg handelend over de periode 1930 - 1950, haalt Debrouwere herinneringen op aan zijn jeugd. Bijzonder nauwgezet wordt ons het verhaal verteld van een opgroeiend kind en jongvolwassene in de steenbakkerijgemeente Niel, als zoon van een Vlaamsgezinde directeur van de gemeentelijke lagere school. Aan de hand van de talloze beschrijvingen van gebeurtenissen en van de angsten, vreugdes, zorgen en bedenkingen van de jonge Debrouwere, krijgen we inzicht in de toen heersende mentaliteit ten aanzien van heel wat zaken in dit milieu. Zaken als de bestraffing van kinderen, de initiatie van jongeren op de werkvloer, het huishoudelijke geweld, de praktijk van de gemeentepolitiek, het cinemabezoek, het dagelijkse leven tijdens de oorlog en de gebruikelijke straatspelen (bijvoorbeeld het "titsen tellen" komen er aan bod.

Een tweetal bijzonder interessante onderdelen wil ik hier apart vermelden. Debrouwere beschrijft doorheen het verhaal haarscherp en zonder schroom de relatieproblemen van zijn ouders, *althans zoals hij die heeft ervaren: de jaloezie, de ruzies, de verwijten* (onder meer omdat moeder op een bepaald moment meer verdiende dan vader) en uiteindelijk de scheiding.

Een andere opmerkelijke passage is de beschrijving van het "zazouïsme", een vorm van jongerensubcultuur tijdens Wereldoorlog II. De aparte kleding en haartooi, de eigen gedragingen en gewoontes van de zazou's en het onbegrip bij het grote publiek maken parallellen met latere, meer bekende jongerensubculturen, overduidelijk.

Als 'rite de passage' tussen de twee boekdelen en blijkbaar ook in het echte leven van de auteur, wordt ons het verhaal gebracht over zijn oorlogsvrijwilligerschap kort na de oorlog en dan voornamelijk over zijn opleiding in Ierland waar hij een voor hem belangrijk liefdesavontuur met de Ierse Jill beleefde.

In het tweede deel verandert de toon ongemerkt. Alhoewel Debrouwere in vorm en stijl dezelfde observerende toon aanhoudt, is het desalniettemin duidelijk dat hij naast louter observant ook participant is geworden. Als vrijgestelde van de Kommunistische Partij van België tussen 1952 en 1989, maakte hij onder meer in zijn functie van reporter en later van internationaal partijsecretaris belangrijke gebeurtenissen, zoals de bouw van de Berlijnse muur mee en ontmoette hij belangrijke historische figuren zoals Honecker, Gierk en Ceausescu. Van een neutrale getuigenis kan geen sprake zijn. Het boek blijft echter interessant omdat Debrouwere ons opnieuw aan de hand van zijn indrukken en gedachten, soms over triviale ontmoetingen of vaststellingen in de landen van het voormalige Oostblok, een zicht geeft op de daar heersende mentaliteit. Zo verklaren de passages over humor in de DDR of het verhaal van de Poolse affiche met de slogan "*Eeuwige vriendschap met de Communistische Partij van de Sovjet-Unie*" waar iemand had overheen geschreven "*maar dan ook geen dag langer!!!*" meer de interne en externe verhoudingen in die landen. Aan de hand van zijn indrukken over restaurantbezoek, het onderscheid tussen Ossis en Wessis, de woning- en handelspolitiek enz. wordt ons een niet alledaags beeld opgehangen van het leven in de voormalige Oostbloklanden. Bovendien worden deze bedenkingen gekaderd in een kritische benadering van het systeem zoals het toen functioneerde. Dat alles maakt dit tweede deel zo mogelijk nog interessanter. Hier en daar heeft Debrouwere het trouwens over onderwerpen voor mogelijke volgende boeken. Dit lijkt mij alvast geen slecht idee.

De uitgave zelf zorgde enigszins voor moeilijkheden bij de lectuur. Een aantal storende fouten en slordigheden (zoals bijvoorbeeld 'wat' i.p.v. 'want' (p. 154) en 'the place to go' i.p.v. 'to go' (p. 176)), het ontbreken van een duidelijke voetnotenpolitiek (waarom bijvoorbeeld de afkorting BWP in een voetnoot wordt verduidelijkt en ACOD dan weer niet is mij onduidelijk) en het onverklaarbaar gebruik van cursief gedrukte passages zorgden bij mij voor enige ergernis.

Stipmomenten. Een relaas werd uiteindelijk een impressionistische lezing van het leven van Debrouwere. Niet enkel de veelheid en gevarieerdheid van de onderwerpen zorgen daarvoor maar evenzeer de door de auteur gebruikte taal. Zinnen als grove borstel-vegen (dikwijls zeer kort en zonder onderwerp) versterken dit gevoel. Onuitgewerkte ideeën en beschouwingen doen dat eveneens.

Debrouwere zelf zegt ergens over dergelijke onuitgewerkte zijsprongen "*voor wat het waard is*". Het lijkt mij alvast een gepast motto voor het ganse boek en laat daarbij uit wat voorafging de waarde overduidelijk zijn.

J. DEBROUWERE, *Stipmomenten. Een relaas*, Leuven-Leusden: Acco, 2001, 225 p.

Op zondag 27 oktober om 10.30u wordt Jan Debrouwere in het Volkshuis, Sleepstraat 33, 9000 Gent over zijn boek geïnterviewd.